

Försvarshögskolan

Självständigt arbete (30 hp)

Författare		Program/Kurs
Susanne Bäck		HOP SA 25/26
Handledare		Antal ord: 9997 (+bilaga 586)
Professor Annick Wibben		Kurskod
		2UK045
"Att välja uniformen"		
En studie om unga svenska kvinnors motivation till värnplikt		
ABSTRACT: Despite the reintroduction of gender-neutral conscription in Sweden in 2017, the proportion of women entering military service has decreased in recent years. This study examines what young Swedish women perceive as influencing their motivation and attitudes towards military service. Using an interpretative research design, interviews were conducted with young women, including conscripts and civilians. The empirical analysis was conducted through thematic analysis, guided by the Social Role Theory. The results show that motivation is shaped through a socially embedded process influenced by gender norms, perceptions of the military as a male-dominated institution, social relationships and access to information. Female role models, social support and increased understanding of the purpose of military service strengthen motivation, while perceived exclusion, insecurity and stereotypical soldier ideals weaken it. By analysing these factors, the study contributes to War Studies by increasing the understanding of how female motivation affects the foundation for building military capability.		
Nyckelord: Könsneutral värnplikt, unga kvinnor, motivation, Social Role Theory.		

Innehåll

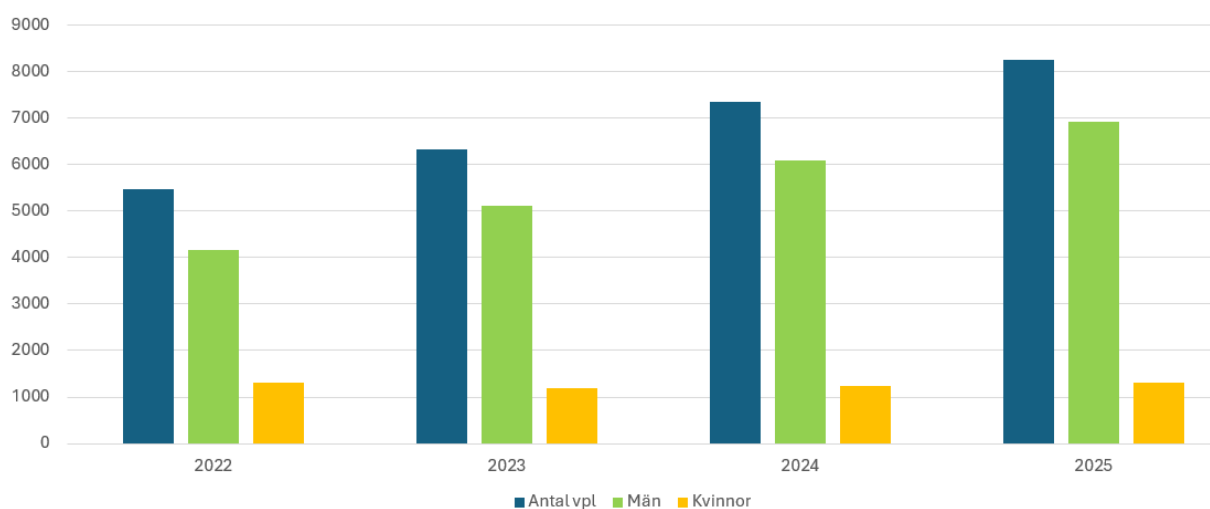
1. INLEDNING.....	3
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	3
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	4
2. FORSKNINGSOVERSIKT.....	5
2.1 FÖRSVARSVILJA	6
2.2 MOTIVATION OCH TILLIT.....	7
2.3 KÖNSROLLER OCH SOCIALA ROLLER.....	9
2.4 FORSKNINGSLUCKA	10
3. TEORI OCH METOD	11
3.1 TEORETISK LINS	11
3.2 ÖVERGRIPANDE FORSKNINGSDSIGN	12
3.3 EMPIRI OCH URVAL.....	12
3.4 ANALYSMETOD	13
3.5 METODDISKUSSION	14
4. ANALYS.....	16
4.1 TEMA 1-ATT KÄNNA SIG INKLUDERAD ELLER IFRÅGASATT	17
<i>Könsnormer och soldatideal.....</i>	<i>17</i>
<i>Upplevd jämställdhet och social trygghet.....</i>	<i>18</i>
4.2 TEMA 2-MOTIVATION UR EN INDIVIDUELL OCH SOCIALT PÅVERKAD PROCESS.....	20
<i>Social påverkan och förebilder .....</i>	<i>20</i>
<i>Påverkande och motverkande faktorer.....</i>	<i>22</i>
4.3 TEMA 3-FRÅN FÖRESTÄLLNING TILL FÖRSTÅELSE.....	23
<i>Kunskapsrelaterad ovisshet.....</i>	<i>23</i>
<i>Omvärdering och framtid.....</i>	<i>24</i>
5. AVSLUTNING.....	26
5.1 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION.....	26
5.2 SLUTSATSER	28
5.3 STUDIENS BIDRAG	29
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	30
BILAGA 1: INTERVJUGUIDE.....	33

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Att bygga militär förmåga startar med värnplikten. Men finns motivationen till värnplikt idag? Försvarsvilja och motivation tenderar vara viktiga drivkrafter, vilket aktualiseras i media när unga kvinnor intervjuas angående sin inställning till värnplikt idag (SVT 2025). Historiskt sett har värnplikten genomförts av män och berättelser överförs mellan manliga generationer, men vad motiverar en ung kvinna idag till att försvara sitt land? Hur får de insikt och kunskap om varför de ska försvara landet och för vems skull? Många frågor ställs på sin spets när stora satsningar görs på försvaret, värnplikten är återinförd och Sverige är fullvärdiga medlemmar i Nato.

Efter att ha varit vilande sedan 2010 återinfördes värnplikten år 2017, men denna gång i könsneutral form. Alla totalförsvarspliktiga blev skyldiga att mönstra och fullgöra värnplikt vid inkallelse (Försvarsdepartementet 2017). Beslutet grundades på det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde samt på den statliga utredning som genomfördes 2016: ”*En robust personalförsörjning av det militära försvaret*” (SOU 2016). Utredningen föreslog att återinföra värnplikten i syfte att säkerställa uppfyllnad av krigsförband med rätt personal och kompetens. Vidare bedömde utredningen att då plikten omfattade både kvinnor och män fanns bäst förutsättning för att få en starkare förankring i samhället (SOU 2016, s. 20). Regeringsbeslutet att återinföra värnplikten borde således resulterat i att andelen kvinnor som kom in i Försvarsmakten via värnplikten succesivt ökade, men i stället har andelen kvinnor som påbörjat värnplikt minskat från 24 % år 2022 till 16 % år 2025 (se tabell 1).

Tabell 1 Inryckande värnpliktiga 2022–2025 (Försvarsmakten 2025; Plikt och Prövningsverket 2025)

Alla svenska ungdomar i en årskull, cirka 100 000 st. (Plikt- och prövningsverket 2025), får ett mönstringsunderlag hemskickat. Där får de själva bedöma sin fysiska och psykiska hälsa samt ange sin motivation till värnplikt. I en utredning framkommer att kvinnor överrapporterar diskvalificerande svar, bl. a motivation, i betydligt högre utsträckning än män (Plikt- och prövningsverket 2025, s. 11). Det leder till att färre kvinnor kallas till mönstring, då regeringsbeslutet anger att Pliktverket ska eftersträva uppfyllnad i första hand utifrån vilja och motivation (Försvarsdepartementet 2017). Statistiken visar att individer med högre motivation har bättre utfall på mönstringen. Av de som var negativt inställda ur årskullen födda 2007 var 71 % kvinnor (Plikt- och prövningsverket 2025; Sundell 2025).

Överbefälhavaren uttalar på konferensen Folk- och försvar i januari 2025; ”*Allt och alla för krigsförbanden*” (Owetz 2025) och belyser vikten av att skapa militär förmåga, till exempel genom personaluppfyllnad. ÖB:s tydliga inriktning tillsammans med Försvarsmaktens jämställdhetsmål 2024, att nå upp till 22 % kvinnor som genomfört värnplikt (Försvarsmakten 2025, s. 13), visar på en utmaning. Könneutral värnplikt är återinförd i syfte att säkerställa personalförsörjning för krigsförbanden. Den ska i stor utsträckning grunda sig på individens motivation och vilja, verka för ett mer jämställt försvar samt öka försvarsviljan och folkförankringen. Samtidigt som behovet av kvinnor ökar för att nå jämställdhetsmålen, sker en minskning av andelen kvinnor i procent. För att möta denna utmaning blir det relevant att undersöka varför andelen kvinnor minskar och vad som påverkar det.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att få en djupare förståelse för vad eller vilka omständigheter som påverkar unga kvinnors vilja att vara en del av det militära försvaret. Detta för att möjliggöra en bredare bas av individer för att hitta den bäst lämpade personalen, samt öka andelen kvinnor i Försvarsmakten i syfte att bygga effektiva krigsförband som skapar militär förmåga. Genom att analysera deras egna berättelser, uppfattningar och erfarenheter kan studien bidra till en fördjupad förståelse för vad som motiverar unga kvinnor till att genomföra värnplikt. Studiens frågeställning är: *Vad upplever unga svenska kvinnor påverka deras motivation till att genomföra värnplikt?*

2. Forskningsöversikt

Forskningsöversikten inleds med en beskrivande del om hur Sverige motiverade införandet av könsneutral värnplikt och hur andra länder i vår närhet ser på motivation, försvarsvilja och kvinnors deltagande i militärt försvar. Därefter utgår forskningsöversikten från närliggande områden som försvarsvilja, motivation och tillit samt könsroller och sociala roller, vilka alla kan antas ha relevans mot studiens frågeställning.

Efter kalla kriget reducerade många länder sina värnpliktssystem och införde frivilliga, professionella försvarsmakter. I Sverige infördes detta först år 2010. Detta tar Strand (2024) upp i sin undersökning om värnpliktens återinförande i Sverige. När värnplikten återinfördes 2017, denna gång könsneutral, kom den i en mer ”moderniserad” form och framställdes som en modern, individuell och jämställd medborgararmé baserad på frivillig plikt, där tvång endast används vid behov (Strand 2024, s. 1183). I utredningen om återaktivering uttrycktes följande:

Personalförsörjningsmodellen som utredningen föreslår består av en moderniserad värnplikt som tar sin utgångspunkt i att i möjligaste mån få in motiverade individer som har ett intresse av att genomföra militär utbildning och i förlängningen väljer att ta anställning i Försvarsmakten eller på annat sätt tjänstgöra där. Därmed ingår både inslag av frivillighet och plikt. (SOU 2016, s. 80)

Vidare framställdes värnplikten som en möjlighet för individen att utvecklas inom ledarskap och självförtroende samt bygga ett bra CV för framtiden och genom könsneutraliteten knöts systemet till Sverige som ett jämställt och feministiskt land (Strand 2024). Strand argumenterar för att detta nytänkande möjliggjorde att värnplikten blev socialt och politiskt accepterad genom att anpassas till liberala och jämställdhetsbaserade ideal. Däremot i Finland, där kvinnor söker frivilligt, ses undantaget från värnplikt inte som ett problem, eftersom värnplikten traditionellt är kopplad till manligt medborgarskap och behovet ändå täcks av män (Strand 2024, s. 1179).

I en jämförande studie av värnpliktsystemen i Sverige, Norge, Finland, Estland, Litauen och Schweiz visar Jonsson m.fl. att trots skillnader mellan länderna läggs en allt större vikt vid värnpliktigas motivation samt kvinnors deltagande (2024). Studien visar att den moderna värnplikten inte är en återgång till det gamla systemet, utan är anpassad för att kombinera plikt, frivillighet och jämställdhet. Dessutom återspeglas ländernas nationella traditioner och kulturer

och alla strävar efter att stärka försvarsviljan och därmed stärka sin resiliens (Jonsson m.fl. 2024). Länder med frivillig ansökan för kvinnor, som Finland, Schweiz, Estland och Litauen, har endast 1-4% kvinnor i värnplikt, medan Sverige och Norge med könsneutral värnplikt har 20-25% kvinnor (Jonsson m.fl. 2024, s. 25), även om andelen i Sverige har minskat sedan dess. Sedan 2025 har även Danmark infört könsneutral värnplikt (Danska Försvaret 2025) vilket visar på att majoriteten av nordens länder har en gemensam syn på jämställdhet.

I en jämförelse mellan Israel och Finland visar Hadar och Hääkinen (2022) hur värnplikt och försvarsvilja utgör grunden för ländernas nationella försvar. I Israel fungerar värnplikten både som ett militärt system och ett socialt verktyg för att skapa nationell identitet och integrera invandrare. I Finland är försvarsviljan djupt rotad i kultur och historia och har stärkts av minnet av kriget mot Sovjetunionen. Båda länderna betraktar försvarsdeltagande som en medborgerlig plikt och ett uttryck för patriotism och samhällsgemenskap. Samtidigt utmanas båda nationerna av sjunkande motivation bland unga och förändrade samhällsvärderingar, vilket kan påverka framtidens försvarsvilja (Hadar & Hääkinen 2022).

2.1 Försvarsvilja

Försvarsviljan i Sverige har under en lång period varierat och för många medborgare är det inte helt uppenbart vad som förväntas av individen och vad det innebär att försvara landet, vare sig det är militärt eller civilt försvar som avses. Försvarsviljan är dock relativt hög i Sverige jämfört med andra europeiska länder (Persson & Widmalm 2023, s. 70) trots att nationen inte har varit i krig på flera hundra år. Det förekommer olika definitioner på begreppet försvarsvilja och den definition som Försvarsmakten använder är: ”Befolkningens samlade uppfattning att Sverige ska försvaras med väpnat motstånd vid angrepp, och folkets villighet att göra de uppoffringar som krävs” (Försvarsmakten 2023, s. 59). Trots olika definitioner av begreppet har undersökningar genomförts i Sverige ända sedan 50-talet på den svenska befolkningen avseende försvarsvilja och förtroende för de myndigheter som ska bygga totalförsvaret. SOM-institutets¹ årliga mätningar visar att förtroendet för Försvarsmakten har stigit sedan 2008 fram till 2024 samt att kvinnor har en generellt lägre försvarsvilja än män (SOM-institutet 2025, s. 9). De äldre åldersgrupperna anser i högre utsträckning att medborgarnas försvarsvilja har stor betydelse för ett trovärdigt försvar (MPF 2025, s. 94). Att kvinnor har en generellt lägre försvarsvilja

---

¹ SOM-institutet – Samhälle, Opinion och Medier. En centrumbildning under Göteborgs universitet.

än män blir problematiskt då Försvarsmakten ska sträva efter en jämställd personalsammansättning, i syfte att skapa trovärdighet och folkförankring, samt att kunna anställa de bäst lämpade individerna (Försvarsdepartementet 2020, s. 112). Ett ändamålsenligt försvar behöver nyttja hela befolkningens kompetens och utvecklingspotential (Jonsson & Wedebrand 2021, s. 22).

Försvarsviljan spelar en viktig roll för totalförsvaret och tas upp i flera propositioner och utredningar från staten. Försvarsberedningen uttrycker i utredningen ”Motståndskraft” att Sveriges befolkning utgör grunden för totalförsvaret och att dess försvarsvilja och motståndskraft är ”avgörande för att uppnå ett trovärdigt totalförsvaret” (Försvarsberedningen 2017, s. 32).

Sundberg och Gustavsson undersökte hur olika dimensioner av nationell identitet påverkar människors försvarsvilja. De nyanserade tidigare forskning som ofta sett ”nationell stolthet” som ett enda mått. De menar att den nationella identiteten är mångdimensionell och påverkar försvarsviljan på olika sätt (Sundberg & Gustavsson 2025). I deras studie nyttjades följande definition: ”Att ha försvarsvilja är att i ett försvarsrelaterat syfte vara benägen till att handla eller tycka på vissa sätt” (Wedebrand & Jonsson 2021, ref i Sundberg & Gustavsson 2025). Definitionen nyttjas även i denna studie för att tolka försvarsviljan bland unga kvinnor, då innebörden av begreppet breddas jämfört med Försvarsmaktens definition och därmed får ett bredare totalförsvarsperspektiv.

Den senaste medborgarundersökningen från Myndigheten för Psykologiskt Försvar visar dock att den tidigare uppåtgående försvarsviljan för det militära försvaret nu tenderar att sjunka där den gick från 43 % under 2023 sjönk till 39 % under 2024. Faktorer som har en korrelation med den militära försvarsviljan är ett högt politiskt intresse, att vara av manligt kön, stå till höger i politiken och ha en hög inkomst (Widmalm & Persson 2025, s. 51).

2.2 Motivation och tillit

I Nederländerna undersökte Den Buijs och Van Doorn (2024) varför unga kvinnor väljer, eller ej, att söka sig till det militära försvaret och vilka faktorer som var motiverande eller hindrande. Resultatet visade att kvinnorna såg försvaret som en viktig och prestigefylld institution, men upplevde att den var manligt präglad och inte fullt ut inkluderande. Faktorer som upplevdes

motiverande var ett utmanande och varierat arbete med god kamratskap samt möjligheten att bidra till samhället (Den Buijs & Van Doorn 2024, s. 5048). Kvinnorna var intresserade av organisationen men ansåg att militärt jobb var mindre attraktivt än vad män gjorde. Hinder som kvinnorna upplevde var att det var för fysiskt krävande, farligt och brist på information om bland annat karriärvägar. Kvinnliga förebilder visade sig viktiga för att informera, stärka och vinna över kvinnor. Föräldrar och vänner hade stor negativ påverkan och många underskattade sin egen förmåga och påverkades av de sociala normerna att försvaret inte passar kvinnor (Den Buijs & Van Doorn 2024, s. 5052). Här finns likheter bland svenska unga kvinnor som tenderar att underskatta sin förmåga och därmed överrapportera diskvalificerande svar i mönstringsunderlaget (Plikt- och prövningsverket 2025, s. 11).

Battistellis forskning på italienska soldaters motivation att delta i fredsbevarande insatser, visar att motivationen är särskilt viktigt i en militär organisation som ställer extrema krav på medlemmarna vad gäller engagemang och prestation. Han menar vidare att motivation är ett nyckelbegrepp till att förstå hur soldater beter sig. Han definierar motivation som *"den samling faktorer som får någon att uttrycka ambitioner, göra val och anta beteendemässiga attityder"* (Battistelli 1997, s. 470). Battistellis teori utgår ifrån Moskos studie *"From institution to occupation"*. Moskos analyserade hur den militära organisationen i USA utvecklades från en institutionell organisation där traditionella värderingar, lojalitet och en anda av uppoffring var drivkrafter, mot en mer yrkesmässig organisation där arbetsmarknaden och individens intresse istället blev drivkrafterna (Moskos 1977). Battistelli utvecklar Moskos teori genom att skapa en typologi med tre kategorier av drivkrafter som han testar utifrån soldaternas motivation. Kategorierna är: (1) *den paleomoderna*, (2) *den moderna* och (3) *den postmoderna kategorin*.

Den *paleomoderna kategorin* speglas av plikt, nationell lojalitet samt att vara till nytta för andra och nationen. Motivationen kommer ifrån att soldaten upplever att individen bör tjäna nationen och har en slags medborgerlig skyldighet. Den *moderna kategorin* speglas av instrumentella motiv som lön, utbildning och karriärmöjligheter. Motivationen grundar sig mer i rationella val än i moraliska överväganden. Den *postmoderna kategorin* speglas av personlig mening, självförverkligande och känslan av att vara del av något större. Motivationen kommer från att individen upplever det meningsfullt och att det överensstämmer med egna värderingar (Battistelli 1997, s. 481). Resultatet i hans studie visar att största delen av soldaterna tillhörde den postmoderna typen, dvs. att motivationen var mer självriktad än driven av andra yttre faktorer

(Battistelli 1997, s. 481). Teorin påvisar vilka drivkrafter som påverkar soldaters motivation till att vara en del av ett militärt sammanhang utifrån kontexten om fredsbevarande uppdrag. I denna studie kan typologin nyttjas för att förstå vad unga kvinnors motivation till att genomföra värnplikt drivs av, där insatsen motsvaras av värnplikten i detta fall. Utöver tillit och motivation är kvinnor i det militära en vedertagen minoritet och därför kan även sociala normer och könsroller antas påverka.

Levi undersökte varför individer accepterar att bli kallade till värnplikt och att delta i krig (Levi 1997). Hennes studie genomfördes i USA på män. Levi visar att individens vilja att bidra förutsätter tillit både till staten och till andra medborgare, särskilt i situationer där ett kollektivt ansvar finns. Detta benämner hon som *villkorat samtycke* vilket bygger på reciprocitet, som innebär att individen förväntar sig att andra bidrar i samma utsträckning som en själv för att gemensamt hantera en uppgift eller krissituation. Om denna tillit saknas minskar sannolikheten att individen ska vara villig att delta, exempelvis i värnplikten (Levi 1997, s. 205).

2.3 Könsroller och sociala roller

Forskning visar att kvinnor i stor utsträckning visar lägre stöd för militärt våld. Lizotte diskuterar i sin forskning om hur kön är en viktig faktor när det kommer till att stödja utövande av statlig/militär våldsutövning där kvinnor i lägre utsträckning är benägna att stödja detta (Lizotte 2019). Hennes undersökning är genomförd i USA, men hon tar även upp exempel från studier på liknande områden från andra länder där man tydligt kan se att kvinnor i mindre utsträckning stödjer militärt våldsnyttjande än män. Hon tar utgångspunkt i en förklaringsmodell med ”feministisk identitet” (Lizotte 2019, s. 127). Modellen visar att kvinnor med feministisk identitet stödjer våldsanvändning i mindre utsträckning än andra grupper. Hon diskuterar skillnaderna utifrån fyra förklaringar: ekonomisk/politisk marginalisering, feministisk identitet, social rollteori och värdeskillnader. Hennes slutsats är att det existerar en könsskillnad i stöd för militär våldsanvändning och det behövs mer forskning för att bättre förstå varför kvinnor är mer benägna att motsätta sig militära interventioner (Lizotte 2019, s. 131). Dock om det handlar om en humanitär insats kan det enligt Brooks och Valentino vara det motsatta förhållandet, dvs. att kvinnor visar ett större stöd än män för militära interventioner, om kriget har ett godkännande av FN (Brooks & Valentino 2011, s. 283).

Wagnsson med flera har undersökt könsskillnader angående säkerhetsfrågor och hur dessa bör hanteras. Studien visar att kvinnor tenderar att se problem som strukturella snarare än individuella och föredrar förebyggande åtgärder framför repressiva (Wagnsson m.fl. 2020, s. 793). En förklaring till detta är utifrån perspektivet *omvårdnadsetiken*, vilken utgår ifrån att kvinnor och män har olika moraliska resonemang där kvinnor i större utsträckning bygger sin etik genom omsorg att skydda de sårbara (Wagnsson m.fl. 2020, s. 793). Resultatet visade att kvinnor, främst unga kvinnor, var mer benägna att framhålla omvårdnadsetiken medan män föredrog militära insatser (Wagnsson m.fl. 2020, s. 802).

Eagly påvisar med sin teori "Social Role Theory" att skillnader mellan kvinnor och mäns beteenden främst formas av sociala och kulturella förväntningar, snarare än biologiska faktorer (Eagly & Wood 2012, s. 459). Specifika egenskaper kopplas till kön och leder till att vissa arbeten anses mer eller mindre lämpliga för ettdera könet. Eftersom könsskillnader, enligt Eagly, till stor del är socialt och kulturellt skapade kan dessa även förändras över tid (Eagly & Wood 2012). Denna teori kommer att vara studiens teoretiska lins och beskrivs närmare i nästa kapitel.

Sammantaget visar forskningsöversikten att flera områden kan påverka en ung kvinnas motivation i olika sammanhang där både politisk utveckling, försvarsvilja och sociala könsroller kan antas påverka. Tydligt är att flera västländer gör ansatser mot att öka den kvinnliga andelen militär personal, vilket indikerar att normen eventuellt kan komma att förändras och att synen är att hela befolkningen behövs för att bygga kapabla krigsförband.

2.4 Forskningslucka

Tidigare forskning har undersökt värnpliktens roll i samhället, individers motivation och försvarsvilja att försvara sitt land samt hur könsroller påverkar beteenden, föreställningar och även arbetsmarknaden. Tidigare studentuppsatser har undersökt motivation generellt hos ungdomar, dock saknas forskning om unga svenska kvinnors motivation till värnplikt och vad som påverkar den. I syfte att förstå deras beslutsgrund inför värnplikt, motiveras en undersökning av den identifierade kunskapsluckan.

3. Teori och Metod

Kapitlet beskriver studiens teoretiska lins samt presenterar övergripande forskningsdesign, empiri och urval, vald metod samt avslutas med en metoddiskussion och forskningsetiska aspekter.

3.1 Teoretisk lins

För att bättre förstå hur motivationen kan påverkas har *Social Role Theory* valts som teoretisk lins till stöd för tolkningen av studiens empiri och analys samt vid framtagning av intervjufrågor. Teorin anses användbar då samhällets sociala könsroller antas ha påverkan på individens motivation och därmed bidrar till att besvara studiens frågeställning. Alice Eagly är grundaren till teorin som senare har vidareutvecklats tillsammans med Wendy Wood. Teorin bygger på att könsskillnader och likheter i beteende inte främst beror på biologiska skillnader, utan på de sociala roller som kvinnor och män historiskt och kulturellt har tilldelats (Eagly & Wood 2012, s. 459). Män kopplas traditionellt till handlingskraftiga egenskaper såsom styrka, mod, ledarskap och arbetar ofta i yrken med makt och auktoritet medan kvinnor associeras med omhändertagande egenskaper som empati, utbildning och samarbete och oftare arbetar inom omsorgsyrken samt tar större ansvar för barn och familj. Enligt teorin lär sig individer genom socialisering att anpassa sitt beteende till dessa roller. Genom denna process skapas en könsuppdelning av arbetsmarknaden, där män oftare återfinns i yrken med auktoritet och kvinnor i omsorgsorienterade yrken (Eagly & Wood 2012, s. 465). Det militära försvaret kan ses som ett typiskt manligt yrke där manliga egenskaper historiskt sett varit det som efterfrågats, vilket skapat en social norm där kvinnor inte förväntas vilja delta i lika stor utsträckning som män. Unga kvinnor som identifierar sig med traditionellt feminina ideal kan därför känna lägre motivation att söka sig till Försvarmakten, eftersom det upplevs bryta mot förväntningarna på deras könsroll.

När de sociala rollerna förändras, till exempel genom att kvinnor och män delar mer lika på arbete, roller och omsorg, minskar också könsskillnaderna. Teorin visar att könsskillnader formas socialt och kulturellt och kan förändras över tid, särskilt när fler kvinnor arbetar i traditionellt manligt kodade yrken, som militären, vilket utmanar etablerade stereotyper. Därmed kan förändrade samhällsnormer och ökad jämställdhet bidra till att fler kvinnor ser värnplikten som ett naturligt och meningsfullt val. Detta kan i sin tur påverka könsrollerna och förändra synen på det militära sammanhanget och därmed öka framtida generationers motivation, oavsett kön

(Eagly & Wood 2012). Genom denna teori kan de sociala roller och sammanhang som unga kvinnor uppfattar och befinner sig i förstås ur ett samhällsperspektiv, vilket kan öka förståelsen för hur motivationen påverkas.

3.2 Övergripande forskningsdesign

Utifrån frågeställningen har studien genomförts med en tolkande ansats som syftar till att *förstå* mening och fenomen i stället för att *förklara* dem (Esaiasson 2017, s. 213). Den epistemologiska synen är att all kunskap och begrepp är socialt konstruerade av människor och utgår ifrån att människor uppfattar och upplever världen på olika sätt, till exempel genom individuella egenskaper som kön, ras, ålder och språk (Moses & Knutsen 2019, s. 9). Kunskap och erfarenhet är inte neutralt utan ”alltid narrativt och tolkande konstruerat” (Wibben 2011, s. 42).

Studien har genomförts med semistrukturerade fokusgruppsintervjuer med ett avgränsat tema, där gruppdynamiken nyttjats för att få fram intressanta och mer nyanserade data (Bryman 2025, s. 553). Analysen av studiens data har genomförts med tematisk analys där det empiriska underlaget styrkt framkomsten av teman och slutsatser med stöd av studiens teoretiska lins (Braun & Clarke 2006, s. 83).

3.3 Empiri och urval

Inledningsvis genomfördes en informativ telefonintervju med en sektionschef på Plikt- och prövningsverket i syfte att ta del av erfarenheter från granskningsprocessen av mönstringen, samt deras uppfattning om varför fördelningen är ojämn mellan kvinnor och män. Detta underlag har till viss del nyttjats som grund till diskussionsfrågor i intervjuerna. Studiens huvudsakliga data genererades genom tre semistrukturerade fokusgruppsintervjuer, då empiriskt forskningsunderlag saknades. Fokusgruppsintervjuer möjliggör att studera individers förståelse för ett utvalt ämne, men även hur man genom interaktion med varandra skapar en kollektiv förståelse (Bryman 2025, s. 554). En styrka med fokusgrupper är att deltagarna samtalar tillsammans med andra som är i samma situation som en själv, vilket kan upplevas som mindre obekvämt än att sitta ensam med intervjuaren (Braun & Clarke 2013, s. 109). Deltagarna får även lättare att rikta fokus på frågeställningar som de uppfattar viktiga och betydelsefulla (Bryman 2025, s. 555). Intervjuerna genomfördes fysiskt där grupperna normalt hade sin verksamhet i ett avskilt rum. Två av fokusgrupperna bestod av kvinnor som är under genomförandet av sin värnplikt och den tredje fokusgruppen bestod av kvinnliga studenter som ej har genomfört

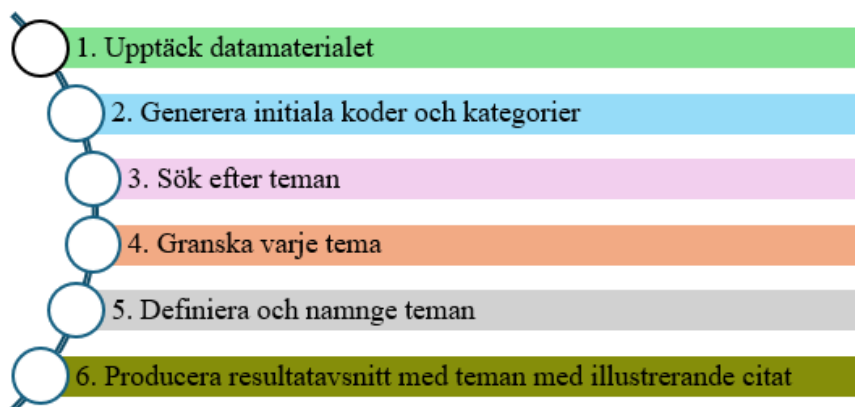
värnplikt. Samtliga intervjuer spelades in och har transkriberats till textfiler. Samtalen tog mellan 60-90min. Frågorna i intervjuguiden är framtagna med stöd av studiens teoretiska lins samt tidigare forskning för att kunna besvara studiens frågeställning.

Urvalet bestod av individer ur Försvarsmaktens grundutbildningsförband samt en högskola. Samtliga var kvinnor mellan 19–25 år och frivilliga att delta i studien. De två värnpliktiga grupperna valdes utifrån att samtliga genomgår värnplikt och den civila studentgruppen valdes utifrån kriteriet att de inte har, eller inte ska, genomföra värnplikt. Åldersspannet motiverades genom att det är den aktuella åldern för värnplikt, samt att den grupp som ej genomfört värnplikt fortfarande hade en god minnesbild av sina tankar och funderingar vid ifyllandet av mönstringsunderlaget. Alla tre grupper bestod av en blandning av kvinnor, där vissa hade skattat sig själva omotiverade och vissa som motiverade till värnplikt i mönstringsunderlaget. Varje grupp bestod av 6–9 individer vilket anses vara rimligt antal för att kunna moderera och analysera deltagarnas interaktion. Ett större antal hade kunnat begränsa forskarens möjlighet att analysera hur deltagarnas uppfattningar uppstod (Bryman 2025, s. 557). Totalt ingick 23 kvinnor i intervjustudien.

3.4 Analysmetod

Studiens insamlade empiri analyserades med tematisk analys (se tabell 2) i syfte att hitta mönster och mening utifrån studiens data (Braun & Clarke 2006, s. 86). Studiens analys utgår från en abduktiv ansats där forskaren iterativt växlar mellan frågeställningen och möjliga förklaringar, insamlad empiri, analys och studiens teoretiska perspektiv, vare sig det finns i studiens forskningslitteratur eller andra forskningsfält (Schwartz-Shea & Yanow 2012, s. 27).

Tematiska analysens 6 steg:

Tabell 2 Tematisk analys (Braun & Clarke 2006, s. 87).

I steg 1 har empirin transkriberats och lästs igenom upprepade gånger, med den teoretiska linsen i bakgrunden. Intressanta och meningsbärande enheter har markerats i syfte att lyfta initiala idéer. I steg 2 har kodning av alla enheter genomförts och totalt genererades 459 meningsbärande enheter som delades in i 18 koder. Koderna som hade en röd tråd emellan sig grupperades därefter i 6 kategorier. I steg 3 sammanfördes kategorierna parvis och genererade tre övergripande teman. I steg 4 kontrollerades de sammanställda utdragen avseende spårbarhet mot respektive tema och kategori samt koherens i relation till studiens teoretiska grund. I steg 5 definierades de teman som avsågs att redovisas i det slutliga resultatet och i steg 6 skrevs resultatet av analysen fram genom att påvisa koder och illustrerande citat som underbygger kategorier och teman med koppling till tidigare forskning. De två värnpliktiga fokusgrupperna har döpts till röd och grön grupp, den civila fokusgruppen till blå grupp och varje respondent har ett eget nummer. Exempelvis benämns respondent nr 5 i den gröna värnpliktsgruppen "G5".

3.5 Metoddiskussion

Den valda metoden innebär både styrkor och svagheter. Metoden möjliggör analys av kvinnornas egen upplevda motivation och uppfattning om vad som påverkat dem till sitt val, vilket är syftet med studien. En styrka med urvalet är att respondenterna representerar både värnpliktiga och civila, vilket stärker analysens trovärdighet. För ett mer generaliserbart resultat hade en större kvantitativ undersökning krävts. Ett större antal fokusgrupper hade kunnat ge mer underlag för analys, men hade krävt ett större tidsuttag än det som tilldelats för denna studie. Tematisk analys har kritiserats för att vara ett verktyg och ej en metod, där analys och tolkning endast bygger på författarens egen förståelse. Resultatet medger inte att svara för alla svenska unga kvinnor generellt, utan har som syfte att kartlägga olika förhållningssätt och därmed öka förståelsen för studiens frågeställning (Esaiasson 2017, s. 331).

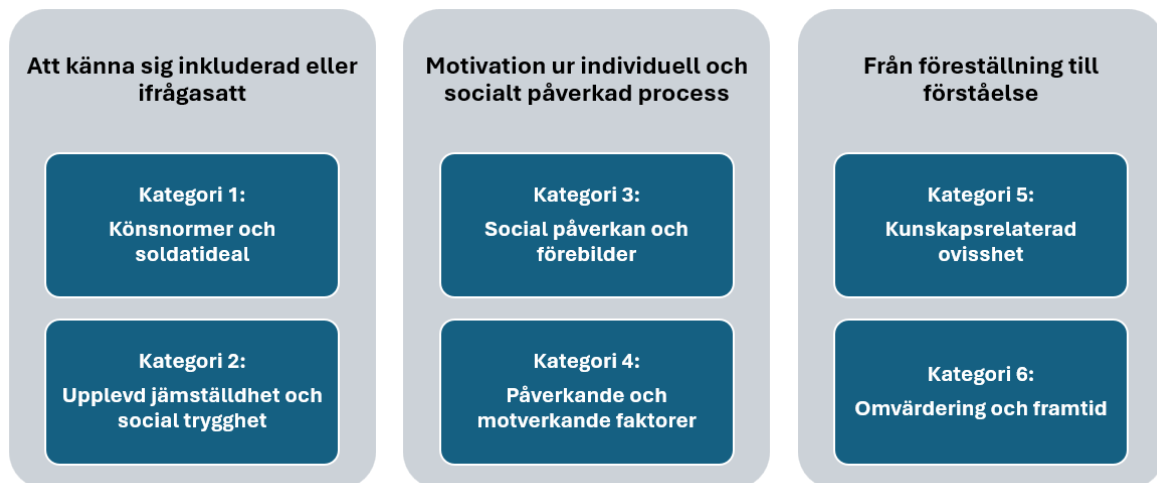
Ur ett etiskt perspektiv kan min egen roll som officer och kvinna i Försvarsmakten diskuteras, där viss subjektivitet finns som skulle kunna ha påverkat studiens analys. Denna subjektivitet och förförståelse kan också ses som en styrka, då den underlättar förtroliga intervjusituationer och möjliggör en djupare förståelse för empirin. Min positionalitet som officer bedöms ej ha påverkat respondenterna då de inte har någon relation till mig och för att neutralisera intervjusituationen bar jag civila kläder. Subjektiviteten och positionaliteten har balanserats och bygger på det som kallas "*phronesis*" och kan översättas med "*praktisk klokhet*" eller "*sunt förnuft*".

(Drake & Heath 2011, s. 50) och har hanterats genom egen reflexivitet under processens gång. Genom hela analysen har jag haft en aktiv roll i tolkningen vilket till del påverkar framkomsten av exempelvis teman (Braun & Clarke 2006, s. 96).

Samtliga respondenter hålls anonyma och informerades om studiens syfte och upplägg samt att personuppgifter behandlats anonymt enligt Vetenskapsrådets riktlinjer (Åkerman 2024, s. 63). Inga känsliga personuppgifter har samlats in och samtliga deltagare har gett informerat skriftligt samtycke. Allt nedskrivet och inspelat material har förvarats på författarens lösenordskyddade dator och raderas efter uppsatsen är bedömd.

4. Analys

Kapitlet redovisar resultatet av analysen av studiens empiri utifrån den teoretiska linsen med koppling till tidigare forskning. Tre teman har genererats under analysens gång, vilka redogörs var för sig (se figur 1).

Figur 1 Teman och kategorier ur analysen

1) *Att känna sig inkluderad eller ifrågasatt.* Det första temat fångar ett mönster om hur normen av den typiska soldaten och värnpliktsmiljön upplevs vara och hur sociala könsroller i omgivningen påverkar hur en ung kvinna ser sig själv passa in, samt hur motivationen till värnplikt påverkas genom detta.

2) *Motivation ur individuell och socialt påverkad process.* Det andra temat belyser inte motivationen i sig, utan hur den skapas socialt utifrån individens relation till andra såsom familj, vänner, förebilder, medier och försvarsvilja.

3) *Från föreställning till förståelse.* Det tredje temat belyser vikten av kunskap och förförståelse för att kunna förhålla sig till vad värnplikten innebär samt vilket syfte den tjänar.

4.1 Tema 1-Att känna sig inkluderad eller ifrågasatt

Det första temat består av kategorierna *könsnormer och soldatideal* samt *upplevd jämställdhet och social trygghet*. Tillsammans visar de hur traditionella könsnormer och individuella upplevelser av trygghet, jämställdhet och jargong kan påverka känslan av tillhörighet.

Könsnormer och soldatideal

Denna kategori innefattar koderna *normen soldat*, *könsroller* och *förutfattade meningar* som tillsammans visar att bilden av en soldat ännu idag är starkt förankrad med manliga normer och ideal, vilket påverkar synen på kvinnor i militären. För respondenterna är *normen av en soldat* en stor, vältränad, beväpnad man som tål mycket och inte bryter ihop. ”Jag såg ju framför mig en stor och stark man som stod med ett vapen i famnen” (R1). Bilden har växt fram genom vad respondenterna sett och upplevt under sin uppväxt och de ser inte sig själva som den typiska militären, vilket skapar en känsla av att kvinnor är undantag. ”Det är ju inte jätteofta kvinnor blir representerade i media liksom. Så det är väl det som färgar ens uppfattning” (G2). Ytterligare en reflektion som respondenterna gör om soldatnormen: ”Det känns ju grabbigt med lumpen. Det känns ju som gubbar och unga killar liksom” (B2).

Inom koden *könsroller* reflekterar respondenterna utifrån film och kultur där kvinnor i militära miljöer ofta framställs i vårdande och stödjande roller vilket bidrar till att reproducera bilden av soldaten som man. ”Om man någon gång ser en kvinna i en film så är det ju liksom de som tar hand om soldaterna” (G9). Flera respondenter uttrycker att kvinnor från tidig ålder socialiserar in i föreställningen om att vara svagare och mindre atletiska, vilket gör det svårare för dem att vara självsäkra i ett militärt sammanhang. ”När man har vuxit upp i liksom det här samhället då som liksom... att man alltid fått höra att kvinnor är svagare och allt. Det blir svårare för kvinnor att vara självsäkra i det” (B10). Att kunna bevara en feminin identitet kan framstå som ett hinder där könsroller kan begränsa viljan att delta i försvaret. ”Jag tyckte att Försvarsmakten var ganska obehaglig för att det var liksom kanske lite såhär maskulina ideal och jag kände att jag inte hörde hemma i det” (B8).

Bland respondenterna finns en *förutfattad mening* om vilken typ av kvinnor som söker sig till det militära. ”Jag har ju en bild av vilken typ av kvinna det är som är i Försvarsmakten. Det är en ganska hård, bestämd kvinna som vet vad hon vill” (B7). Samtidigt framkommer att en ökad kvinnlig representation har potential att förändra bilden av den stereotypiska soldaten och bryta normerna vilket kan leda till att fler kvinnor ser sig själva passa in i den militära kulturen. ”Om

det hade varit fler kvinnor i Försvarsmakten som liksom syns på samma sätt.... kanske bilden av den här stereotypiska soldaten ändras...” (R5).

Genom Eagly och Woods teori förstås respondenterna som bärare av etablerade könsroller och föreställningar som formats i en kontext där den militära miljön sedan länge varit mansdominerad. Könsroller reproduceras både genom den låga andelen kvinnor i Försvarsmakten och genom kultur och media. Föreställningen om vilken typ av kvinna som engagerar sig i det militära kan leda till att individen anpassar sitt beteende för att undvika sociala sanktioner och därmed minskar viljan att söka sig till värnplikten (Eagly & Wood 2012, s. 467).

Upplevd jämställdhet och social trygghet

Denna kategori samlar koderna *jämställdhet*, *jargong och ovälkommet beteende*, *social trygghet* och *självkänsla*. Tillsammans beskriver dessa vad som ligger till grund för den individuella känslan av att höra hemma och känna sig trygg i den militära miljön.

Respondenterna lägger vikt vid *jämställdhet* och anser att Försvarsmakten bör vara en spegel av samhället där båda könen finns tydligt representerade och att fler kvinnor får högre positioner för att förbättra jämställdheten. ”Jag tror att desto mer spegling av samhället som försvaret är, desto bättre blir försvaret också” (B1). Den militära kulturen beskrivs som en historiskt manlig institution där kvinnor upplevs kunna mötas av attityder som signalerar att de inte hör hemma där, vilket kan påverka känslan av trygghet och viljan att delta i försvaret. För att påverka detta krävs en kulturell förändring och att inkludering av kvinnor blir en självklarhet även i praktiken. Respondenterna upplever att den allmänna värnplikten speglar Sveriges syn på jämställdhet som demokratisk princip och praktisk nödvändighet. Att exkludera halva befolkningen ses som ett ineffektivt och orättvist synsätt och några av respondenterna framhåller att den borde införts tidigare. ”Det är jättebra med allmän värnplikt. Det gör ju att vi visar på hur vårt land funkar. Om det bara skulle vara männen som blir inkallade obligatoriskt, då hade det ju också visat på hur vi ser på män och kvinnor i vårt samhälle” (G5). Kvinnor anses kunna utföra samma uppgifter som män och en respondent framhåller att den militära förmågan inte enbart handlar om fysisk styrka. ”En kvinna kan väl köra en stridsvagn lika bra som en man eller skjuta en M4. Fattar inte varför kön ska spela någon roll där” (G7). Det finns en tydlig norm bland respondenterna att individens kapacitet ska vara det som avgör och inte endast den fysiska aspekten. ”Det finns ju så mycket mer än att man ska vara den mest fysiska och springa snabbast

liksom.... Man kanske är den smartaste på att tänka eller skriva eller knappa in koordinater” (R1).

Respondenternas uppfattning om att Försvarsmakten bör spegla samhället tolkas som att de är kritiska mot rådande könsroller. När kvinnor inte är synliga i större utsträckning eller i högre befattningar, reproduceras föreställningen om att soldatrollen är manlig och påverkar känslan av tillhörighet bland kvinnorna. Detta ligger i linje med Eagly och Woods resonemang om korrespondensbias, vilket innebär att en observatör vanligtvis antar att människors beteende återspeglar deras inneboende egenskaper (Eagly & Wood 2012, s. 462).

Bland de värnpliktiga respondenterna upplevs jämställdheten även vara viktig för att skapa en bra gruppdynamik, då blandade grupper med kvinnor och män upplevs fungera bättre, blir mer professionella och leder till bättre *jargong*. Sättet hur och vad man pratar om inom värnpliktsgrupperna är upplevelser eller föreställningar som kan medföra negativ påverkan på inställningen. Trots blandade kön i grupperna kan det emellanåt ändå råda en nedsättande ton mot kvinnor och att då vara i minoritet upplevs svårt när de försöker påtala det olämpliga med jargongen. ”Det var ett tillfälle då det var dålig jargong i min grupp. Så jag sa till om det. Och deras svar på att jag sa till om det var att du är one of the boys...” (G2). Detta är även något som de civila respondenterna har en uppfattning om, vilket påverkar att de inte ser miljön som en trygg plats. ”Jag tror att det mer är kulturen. Att det är mycket, så som jag har förstått det, det finns mycket kvinnoskämt...Men är det någon som börjar så finns det en snöbollseffekt...Fortfarande män i grupp, oftast” (B7).

Under koderna *social trygghet* och *självkänsla* framkommer att flera upplever att det kan kännas ensamt att vara den enda eller en av få kvinnor i plutonen och att bara närvaron av andra tjejer skapar ett socialt och viktigt stöd som ökar känslan av trygghet. ”Man får ju någon slags trygghet med andra tjejer, oavsett om du är på ett jobb eller i det civila eller om det är här” (R1). En återkommande aspekt inför värnplikten var osäkerheten avseende hur vardagen faktiskt såg ut och därmed bidrog till viss oro, särskilt kring praktiska situationer som boende och duschar. Ofta förstärks denna oro genom sociala medier som inte sällan framhåller de problematiska situationerna framför de fördelaktiga. Omställningen till att omges av mestadels killar upplevs av tjejerna bli större än vad den är för killarna. Dessutom upplever tjejerna att de tvivlar på sig själva i större utsträckning än killarna, har svårare att identifiera sig med den traditionella bilden

av en soldat samt att de bär på en viss rädsla för att inte passa in. ”Man har tvivel på sig själv. Att man liksom inte ser sig själv i den här rollen... liksom inte tror på sig själv att man kommer klara någonting” (G7). Övertänkande och rädsla för att inte räcka till kan leda till att vissa avstår från att ens försöka. De värnpliktiga lyfter dock fram att även de hade tvivel på sig själva innan inryck, men har nu en annan bild av vad den ”normala” soldaten är och att de känner att de passar in som soldater i sina befattningar. ”Tjejer övertänker kanske mer. De tänker att de inte vill misslyckas med någonting och därför försöker de inte ens” (G6).

Temat visar att när kvinnorna känner sig accepterade och inkluderade stärks motivationen och på motsatt sätt kan den undergrävas om upplevelsen av den militära miljön uppfattas exkluderande eller otrygg. Motivationen blir villkorad och påverkas av intryck från andra kvinnor och medier som delar upplevelser och händelser om livet som soldat. När kvinnorna blir fler ökar känslan av trygghet och minskar bilden av att kvinnor är ett undantag i den militära miljön.

4.2 Tema 2-Motivation ur en individuell och socialt påverkad process

Det andra temat består av kategorierna *social påverkan och förebilder* samt *påverkande och motverkande faktorer*. Tillsammans visar de hur motivationen formas genom social påverkan av omgivningen samt individuella inre och yttre drivkrafter.

Social påverkan och förebilder

Denna kategori innefattar koderna *familj och vänners påverkan, förebilder, positiv påverkan* och *(sociala) mediars påverkan*. Empirin visar att inställningen påverkas av det sociala sammanhanget där familj, vänner och skolmiljön spelar en viktig roll. Fädernas berättelser om ”lumpen” återkommer ofta och kopplas till positiva upplevelser och stark gemenskap. ”Först var det min pappa som berättade jättemycket...många av hans bästa vänner träffade han under lumpen” (G2). För vissa blir berättelserna inspirerande medan för andra skapas en föreställning om att värnplikten är väldigt krävande och skrämmande, där fädernas berättelser bidrar till att befästa soldatrollen som manlig. Mödrarnas roll är också viktig, både som stöd, uppmuntran och ur egen erfarenhet. ”Min mamma gjorde värnplikten [...] Så hon sökte in själv dit. Hon har alltid pratat positivt om värnplikten. Och alltid velat att jag och min brorsa skulle göra det” (G9). Detta påvisar att familjens inställning spelar en viktig roll även inför mönstringen. Vänner och bekanta framstår som minst lika betydelsefulla och inställningen hos respondenterna speglas av den egna sociala kretsen. I positiva vänkretsar uppmuntras individer till att svara

ärligt och ambitiöst i mönstringsunderlaget. ”Där var det jättemånga som redan har gjort lumpen och som peppar jättemycket och tyckte att man skulle skriva i så bra som möjligt och verkligen gå till mönstringen” (G5). I andra mer negativt inställda sammanhang blir normen att medvetet försämra sina chanser, då det anses som att man slösar bort ett år av sitt liv när man i stället kan resa eller studera. ”Några som tyckte att det var en ganska dum idé... varför ska du slösa den här tiden på 15 månader i lumpen, när du kan göra en resa och så vidare...” (R1). Värnplikten blir sällan ett beslut som tas helt individuellt utan tolkas i hög grad vara socialt förankrat och format i ett socialt sammanhang där andras åsikter och erfarenheter får stor betydelse. Familj, vänner och medier fungerar som kretsar för reproduktion av sociala roller. Dock finns undantag där individen gör ett aktivt normbrott och motiveras av att sticka ut: ”Framst var det för att vi inte har någon kvinna i släkten som har gjort värnplikten...” (G7), vilket visar att det inte alltid är de strukturella mönstren som skapar situationen.

Kvinnliga *förebilder*, både i form av skolinformatörer och befäl, har betydelse för respondenterna. När de får möta kvinnor som har gjort lumpen skapas en bredare bild av vem som passar in i Försvarmakten och minskar tvivlen på sin egen förmåga. ”Det skapade en diskussion om det som inte har varit innan. Så de fick nog nästan hela min klass att börja tänka. Vill vi? Det här såg ju jätteroligt ut med deras bilder” (R5). Relevant är att mötena behöver ske tidigt under gymnasiet, innan mönstringsunderlaget skickas ut, för att hinna väcka intresse och minska osäkerheter. Särskilt lyfts vikten av att det bör vara yngre kvinnor som informerar då dessa är lättare att relatera till. ”Det är viktigt att det kommer från lite yngre tjejer” (G1). Även under tiden som värnpliktig har kvinnliga förebilder en viktig roll som medför en känsla av tillhörighet i Försvarmakten. ”Högre befäl, också kvinnliga, gör ju ändå att, ja men man är ju inte helt minoritet i det här liksom” (R5). Avsaknaden av historiska och samtida kvinnliga förebilder gör att kvinnor ofta uppfattas som undantag. ”Det finns inte så många generella starka kvinnliga generaler eller kvinnliga soldater att se upp till utan det är liksom enskilda fall genom historien också” (B2). När kvinnor blir synliggjorda minskar osäkerheten hos andra unga kvinnor inför mönstring och tröskeln sänks. Vikten av igenkänning är något som Eagly och Wood framhåller som avgörande för att påverka könsrollerna (Eagly & Wood 2012, s. 468).

Utöver förebilder är synlighet och tillgänglig information om värnplikten på *sociala medier* en viktig komponent för att öka förståelsen och kunna ta ställning. ”Jag blev väldigt taggad när man fick se TikToks på hur bra folk har det” (G8). Respondenterna uttrycker att det är önskvärt med korta, realistiska klipp på sociala medier för att skapa en trovärdig bild av verkligheten.

Ofta lyfts negativa inslag fram i media, såsom övergrepp eller bristande utrustning, vilket kan skapa en skev bild som kan avskräcka. "...bilden media målar upp. Alltså när man väl hör någonting om värnpliktiga så är det alltid någonting negativt..." (B7). Medias roll att lyfta verklighetsförankrade skildringar blir väsentlig, då detta påverkar ungdomar i stor utsträckning. Även Försvarsmakten förväntas ge en tydligare bild av värnpliktens innebörd.

Påverkande och motverkande faktorer

Kategorin samlar koderna *motivation till* och *motivation mot värnplikt* samt *försvarsvilja*. Inom kategorin framkommer att det både finns inre och yttre drivkrafter som präglar vilja och motivation. Inom koden *motivation till värnplikt* framkommer en inre drivkraft i den personliga utmaningen och utvecklingen som värnplikten innebär och respondenterna beskriver hur de vill testa sina gränser och bli starkare både fysiskt och mentalt samt lämna vardagens bekvämligheter. "En stor motivation att lite som du sa med att pusha sig själv och hitta sina nya sidor och komma ur det bekväma och skapa sig en bredare erfarenhet och bredare vilja om både sig själv och kunna ta med nya erfarenheter" (R7). Som yttre drivkraft framkommer viljan att skydda sin familj och sina närstående vid en eventuell krissituation, snarare än ur ett nationalistiskt perspektiv. "Om någonting händer i Sverige då vill jag kunna rädda min familj" (R2).

Faktorer inom koden *motivation mot värnplikt* är återigen associationer till unga, tuffa män i en machokultur, vilket leder till att en del kvinnor upplever att de inte passar in i den sociala tillhörigheten eller soldatrollen. Utöver det beskrivs vardagliga moment som att duscha, sova och leva ihop med många andra män, som obehagligt och förstärker känslan av osäkerhet. "Nej men som tjej, jag vill inte vara med en massa killar eller de här jobbiga sakerna som att, ja men, duscha med andra eller sova borta eller sådana saker" (R7). Några av respondenterna lyfter ett motstånd till försvaret utifrån personliga värderingar där koppling till våld och krig skapar ett etiskt dilemma. "Jag var ganska negativt inställd innan. Jag såg det som en jättekul utmaning, men realiteten av krig är ganska hemskt" (B1).

Försvaret beskrivs som något hedersamt, utan att vara kopplat till nationalism, vilket därmed gör värnplikten mer värdefull och personlig. Detta uttrycks av de värnpliktiga respondenterna: "Det är någonting väldigt fint i det. Mm. Att det inte måste vara så här supernationalistiskt" (R2). "Jag tycker att försvarsviljan har ju byggts upp jävligt mycket...men när man väl är här så är man ju mycket närmare verkligheten" (G1). Samtidigt varierar uppfattningen inom den

civila gruppen: ”Jag tycker inte att det känns självklart. De som jag känner som har haft försvarsvilja har ofta haft lite annorlunda bild av Sverige generellt än vad jag har haft” (B2). Gemensamt är dock att inom alla grupper är innebörden av försvarsvilja otydlig. ”Jag tänker att den här viljan att försvara landet och att göra värnplikten, ser jag ganska långt ifrån varandra” (G7).

Kategorin visar att drivkrafter hos individerna, såsom självförverkligande och personlig utveckling, är större än traditionella och pliktbaserade drivkrafter, vilket överensstämmer med Battistellis teori (1997) om den postmoderna soldaten som till största delen motiveras av självutveckling snarare än plikt och nationalism. Motivationen tolkas därmed som postmodern enligt Battistellis typologi, även för svenska unga kvinnor (Battistelli 1997, s. 481). Försvarsvilja tolkas utifrån individuell motivation att skydda familj och närstående, dock är innebörden av begreppet otydlig för majoriteten. Respondenterna som reflekterat över realiteten med krig tolkas utifrån en feministisk identitet, vilken stödjer våldsanvändning i mindre utsträckning än män (Lizotte 2019, s. 127).

4.3 Tema 3-Från föreställning till förståelse

Detta tema innehåller kategorierna *kunskapsrelaterad ovisshet* samt *omvärdering och framtid*. Tillsammans visar de hur informationsbrist och osäkerhet kan skapa tvekan, medan kunskap och ökad förståelse möjliggör att omvärdera inställningen till värnplikten samt hur egna framtidsplaner påverkar viljan.

Kunskapsrelaterad ovisshet

Kategorin innehåller koderna *kunskapsbehov* och *ovisshet* vilka framkommer som faktorer med påverkan på motivationen. Majoriteten av respondenterna uttrycker brist på kunskap innan mönstringsunderlaget och många visste mycket lite om vad värnplikten innebar i praktiken, vilka olika befattningar, vilka vapenslag och möjligheter som fanns tillgängliga. Detta skapar osäkerhet hos unga kvinnor, särskilt kring bredden av befattningar och mindre fysiskt krävande roller, vilket bidrar till att soldatrollen uppfattas som maskulint kodad. Dock fick de en god bild av hur mönstringen går till och hur man kunde förbereda sig inför denna. Vad som skulle hända efter mönstringen var otydligt och informationen behövde de själva aktivt söka upp på Försvarsmaktens hemsida. Informationen som återfanns där upplevdes som fokuserad på vad som

hände i en eventuell karriär efter värnplikten. ”Det fanns ju hur mycket reklam som helst för att mönstra, men inte så mycket reklam för vad som hände efter man mönstrat” (R2). Att befattningar inom logistik eller ledning fanns var okänt och de flesta hade bilden av att alla befattningar handlade om fysiskt krävande roller och stridande befattningar. Förståelse saknas för varför värnplikt är relevant och hur den bidrar till totalförsvaret, samt även att värnplikten kan vara meriterande även utanför Försvarmakten. ”Varför är värnplikten relevant till min plan? Vad är det för mening att göra värnplikten? Hur kommer den här erfarenheten hjälpa mig i en vidareutbildning? Varför? Vad kommer det här bidra mig till? Och det kände jag att jag saknade” (B5). Bland de värnpliktiga respondenterna upplevs utbildningen som mycket mer utvecklande än förväntat, både personligt och professionellt. Att motivation och självbild fördjupas under utbildningens gång, visar på att kunskap och förståelse i tidigt skede innan mönstring är av vikt för inställningen.

Omvärdering och framtid

Kategorin innefattar koderna *förändrad bild av värnplikten* och *framtidspaner*. Uppfattningen om värnplikten förändras under militärtjänstgöringen och kvinnorna får en kontext och en mening med varför verksamheten finns. Perspektivet blir mer nyanserat och värnplikten upplevs bättre än förväntat. Först då blir syftet tydligt och motivationen kan fördjupas, vilket visar på vikten av förståelse för varför man gör värnplikt blir en viktig faktor för individens engagemang. ”Perspektivet har skiftat lite från att innan jag kom in tills att jag nu har varit inne typ 8 månader... sen fick man en helt annan bild när man såg hur det kan vara i krigssituationer” (R1). Respondenternas uppfattning är att många tjejer har *tydliga planer* för sina studier och vad de vill göra efter gymnasiet, medan killar inte har det i samma utsträckning och därför lättare kan se värnplikten som ett alternativ. ”När jag tänker tillbaka på min gymnasietid, så känns det som att tjejerna... de var så här efter det här ska jag utbilda mig vidare [...] De hade en plan och killarna var så här, efter det här ska jag... svart hål” (B5). För tjejerna kan det kännas som ett avbrott i framtidspanerna där brist på information om hur värnplikt hänger ihop med studier, arbete och andra möjligheter kan minska motivationen. ”Visa på mångfalden i vägar man kan gå med värnplikten” (B2).

Empirin visar att informationsbrist och osäkerhet tenderar att påverka kvinnor mer än jämnåriga män, då kvinnorna planerar mer långsiktigt och har tydligare utbildnings- och karriärplaner efter gymnasiet. Framgår inte värdet med värnplikten kopplat till dessa planer uppfattas den

som ett avbrott mer än nytta. När denna koppling tydliggörs finns möjlighet till att omvärdera inställningen till värnplikt. Enligt Eagly och Wood formas individers självuppfattning genom observation av könstypiska roller, vilket innebär att kopplingen mellan manlighet och militära roller kan göra värnplikten mindre relevant för kvinnors framtidsplaner (Eagly & Wood 2012, s. 459, 462).

5. Avslutning

Kapitlet innehåller en sammanfattning av analysens resultat med diskussion samt återkoppling till studiens syfte och frågeställning. Därefter presenteras slutsatser, etiska och samhällsliga implikationer, studiens bidrag samt rekommendationer till Försvarmakten och förslag på framtida forskning.

5.1 Sammanfattning och diskussion

Analysen visar att unga kvinnors motivation formas av ett samspel mellan könsroller, social påverkan och kunskapsläge. Den militära miljön framstår som manligt kodad vilket påverkar känslan av tillhörighet och kan minska motivationen att söka sig till värnplikten. Analysen visar även att kvinnornas motivation är i hög grad socialt och individuellt förankrad där familj, vänner och medier påverkar. Samtidigt tenderar inställningen förändras under värnplikten i positiv riktning, vilket de båda värnpliktsgrupperna ger uttryck för. När information och representation framhålls mer i skola, media och samhälle stärks känslan av sammanhang och självbild hos kvinnor som står inför mönstring. Motivation och inställning förändras när förståelsen för värnplikt går från diffus till begriplig och även framtidsrelaterad.

I linje med Battistellis teori (1997) om den postmoderna soldaten visar analysen att unga värnpliktiga kvinnors motivation i huvudsak drivs av självförverkligande och personlig utveckling snarare är traditionell plikt-känsla. Tillsammans med att försvarsviljan är relativt låg och dessutom otydlig i sin innebörd, kan det diskuteras om den ”moderniserade värnplikten” som Strand (2024) lyfter verkligen har blivit socialt accepterad ännu, trots att den är anpassad till jämställdhetsbaserade ideal?

Intressant är att respondenterna inte uppfattar försvarsvilja och värnplikt som direkt sammanlänkade och vissa associerar försvarsvilja med nationalism, vilket de tar avstånd från. Samtidigt vill respondenterna skydda sin egen familj och demokratin och ser försvaret som hedersamt. Detta överensstämmer med Sundberg och Gustavssons (2025) studie om hur flera olika dimensioner av nationell identitet påverkar försvarsviljan och därmed stärker argumentet att definitionen av begreppet behöver vara brett för att bättre fånga försvarsvilja utifrån ett totalförsvarsperspektiv.

I och med könsneutral värnplikt skapas förutsättningar att förändra könsroller där individens kapacitet står i fokus i stället för kön. På sikt kan detta bidra till en normförändring och en mer inkluderande och jämställd Försvarsmakt, vilket kan öka intresset bland unga kvinnor och stärka känslan av att höra hemma, i linje med Eagly och Woods syn på könsrollers förändringsbarhet (Eagly & Wood 2012, s. 471).

Studien överensstämmer även med tidigare forskning avseende den holländska studien där kvinnor visar intresse för försvaret men ändå inte riktigt kan se sin väg in i den maskulina organisationen (Den Buijs & Van Doorn 2024, s. 5053). Det indikerar att utmaningarna är likartade i länder som arbetar för jämställdhet inom försvaret. Däremot i Finland, där värnplikten fortfarande är frivillig för kvinnor och andelen kvinnor väldigt låg, kan utmaningen att stärka försvarsviljan antas vara särskilt påtaglig (Jonsson m.fl. 2024). I takt med att övriga nordiska länder infört könsneutral värnplikt och fördjupar försvarssamarbetet, framstår Finland som ett undantag i ett gemensamt nordiskt mönster. Detta blir intressant ur svenskt perspektiv då Finland är en nation som vi har haft och kommer fortsatt att ha ett nära försvarssamarbete med på flera områden.

Social Role Theory (Eagly & Wood 2012) ger en strukturell förklaring till hur könsroller kan påverka motivationen hos unga kvinnor på ett generaliserande plan, men är begränsad att exempelvis fånga en kvinnas subjektiva handlingar och motivation utifrån affekt. Respondent G7 angav att hon gjorde lumpen ”främst för att ingen annan kvinna hade gjort värnplikt”, vilket var ett aktivt normbrott som inte täcks av teorin. Teorin bygger på att roller gradvis, och relativt långsamt, förändras medan behovet av fler kvinnor i det militära försvaret är här och nu.

Studien syftade till att få djupare förståelse för vad eller vilka omständigheter som påverkar unga kvinnor att vilja vara en del av det militära försvaret för att möjliggöra en bredare rekryteringsbas samt öka andelen kvinnor i Försvarsmakten. Studiens frågeställning ”*Vad upplever unga svenska kvinnor påverka deras motivation till att genomföra värnplikt?*” kan härmed anses besvarad.

5.2 Slutsatser

Studien visar att könsneutral värnplikt inte räcker för att påverka motivationen hos unga kvinnor utan att en normförändring sker. Om förändring ska ske och förbanden fyllas med den bäst lämpade personalen behöver fler insatser och förändringar genomföras. En tydligt påverkande faktor är den låga kunskapsnivån om värnplikten och dess roll inom totalförsvaret, samt hur detta kan vara till fördel för individens studier och framtida arbete. Detta blir problematiskt, inte bara ur ett personalförsörjningsperspektiv, utan även utifrån ansatsen att öka försvarsviljan hos befolkningen. Därför behöver utbildningsinsatser införas under gymnasietiden i syfte att skapa bättre förförståelse.

Vidare visar studien att den moderniserade värnplikten riskerar att motverka sitt syfte. Jämställdheten skulle kunna utvecklas snabbare om mindre vikt lades vid frivillighet och motivation, och mer vid en jämnare fördelning. Lämplighet bör fortsatt beaktas, men individens motivation behöver inte väga lika tungt, i syfte att uppnå en snabbare ökning av andelen kvinnor i det nuvarande säkerhetspolitiska läget. Detta argument stöds av studiens resultat, som visar att motivationen ökar under utbildningen. Parallellt behöver fortsatt jämställdhetsarbete bedrivas inom Försvarsmakten, dock inte bara genom att öka antalet kvinnor, utan även inom sociala och kulturella sammanhang där könsroller formas långt innan det faktiska beslutet om mönstring tas.

Att den militära miljön upplevs som manligt kodad väcker etiska frågor om jämlikhet och inkludering inom en statlig myndighet, till vilken lagstiftning medför obligatorisk plikt. Om könsroller och bristande representation påverkar motivationen bland unga kvinnor riskerar strukturella ojämlikheter att reproduceras i stället för att utvecklas. Försvarsmakten har även ett etiskt ansvar att säkerställa att värnplikten upplevs som meningsfull och rättvis för alla. Ur ett samhällligt perspektiv visar studien på vikten av hur information, förebilder och kunskap förmedlas till unga innan mönstring, då dessa faktorer påverkar självbild och motivation. Detta har betydelse för värnpliktens roll inom totalförsvaret, där en bred folkförankring eftersträvas för en starkare försvarsvilja.

5.3 Studiens bidrag

Studien bidrar inomvetenskapligt till ökad förståelse för vad som påverkar unga kvinnors motivation till att genomföra värnplikt eller ej. Till krigsvetenskaplig forskning bidrar studien genom att det empiriska underlaget skapar insikter och ökad förståelse för hur motivationen påverkar grunden till att bygga militär förmåga. Resultatet kan även öka förståelsen för hur sociala roller i samhället återspeglar synen på Försvarsmakten och hur det påverkar rekryteringskraften. Studiens praktiska bidrag är att den påvisar vikten av information och kunskap om Försvarsmakten för att kunna öka motivationen hos unga kvinnor till att bli en del av det militära försvaret. Om fler kvinnor genomför värnplikt ökar sannolikheten för att officersprofessionen kan utvecklas mot en mer jämställd yrkeskategori.

Försvarsmakten rekommenderas att i samverkan med Plikt- och prövningsverket samt Myndigheten för civilt försvar ta fram ett utbildningspaket avseende totalförsvaret, värnplikten och civilplikten med dess respektive syften. Utbildningen bör vara obligatoriskt under gymnasieelevernas första år och kunna nyttjas av lärare för att ge ungdomar en bättre förståelse och starkare grund för egen motivation och försvarsvilja. Försvarsmakten bör även utöka verksamheten med skolinformatörer för att nå ut till fler ungdomar med synliga förebilder som genomfört värnplikt, då detta har en påvisad god effekt bland unga.

Utifrån denna studie föreslås en undersökning av hur Finlands avsaknad av könsneutral värnplikt kan komma påverka den nordiska försvarsförmågan och vårt samarbete, givet våra olika militära kulturer. Ytterligare område värt att studera är en jämförelse mellan länder med könsneutral värnplikt (Israel, Norge, Danmark) av unga kvinnors motivation, i syfte att hitta faktorer som kan bidra till öka förståelsen för hur motivation formas.

Litteratur och referensförteckning

- Battistelli, F. (1997). Peacekeeping and the Postmodern Soldier. *Armed Forces & Society*, 23(3), 467–484. doi:10.1177/0095327X9702300308.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. doi:10.1191/1478088706qp063oa.
- Braun, V. & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: a practical guide for beginners*. First published. Los Angeles London New Delhi: SAGE.
- Brooks, D. J. & Valentino, B. A. (2011). A War of One's Own: Understanding the Gender Gap in Support for War. *Public Opinion Quarterly*, 75(2), 270–286. doi:10.1093/poq/nfr005.
- Bryman, A. (2025). *Brymans Samhällsvetenskapliga metoder*. 4 uppl. Elektronisk resurs. Liber.
- Danska Försvaret (2025). <https://www.forsvaret.dk/da/nyheder/2025/nu-er-varnepligten-fuldt-ligestillet>.
- Den Buijs, T. O. & Van Doorn, E. (2024). What women want! A study on the motivation of young women to join the Netherlands armed forces. *Current Psychology*, 43(6), 5040–5056. doi:10.1007/s12144-023-04498-0.
- Drake, P. & Heath, L. (2011). Thinking about ethical considerations. I *Practitioner Research at Doctoral Level*. Routledge, 57–68.
- Eagly, A. H. & Wood, W. (2012). Social Role Theory. I *Handbook of Theories of Social Psychology*. 1 Oliver's Yard, 55 City Road, London EC1Y 1SP United Kingdom: SAGE Publications Ltd, 458–476.
- Esaiasson, P. (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Försvarsberedningen (2017). *Motståndskraft: Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021-2025*. Stockholm: Regeringskansliet, Försvarsdepartementet.
- Försvarsdepartementet (2017). *Regeringsbeslut 3 2017*.
- Försvarsdepartementet (2020). *Regeringens proposition 2020/21:30*. No. Prop. 2020/21:30.
- Försvarsmakten (2023). *Doktrintillägg militärstrategisk kommunikation*. Stockholm: FMLOG.
- Försvarsmakten (2025). *Försvarsmaktens Årsredovisning 2024*. No. FM2024-4113:43.

- Hadar, M. & Häkkinen, T. (2022). Conscription and Willingness to Defend as Cornerstones of National Defense in Israel and Finland. *Journal of Political & Military Sociology*, 47(2), 188-218. doi:10.5744/jpms/2020/2004.
- Jonsson, D. & Wedebrand, C. (2021). *Svenskarnas försvarsvilja*. FOI. No. FOI-R--5206--SE.
- Jonsson, E., Salo, M., Lillemäe, E., Steder, F. B., Ferst, T., Kasearu, K., Novagrokiene, J., Österberg, J., Sederholm, T., Svensén, S., Szvircev Tresch, T. & Truusa, T.-T. (2024). Multifaceted Conscription: A Comparative Study of Six European Countries. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 7(1), 19–33. doi:10.31374/sjms.166.
- Levi, M. (1997). *Consent, dissent, and patriotism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lizotte, M.-K. (2019). Investigating the Origins of the Gender Gap in Support for War. *Political Studies Review*, 17(2), 124–135. doi:10.1177/1478929917699416.
- Moses, J. & Knutsen, T. L. (2019). *Ways of knowing: competing methodologies in social and political research*. Third edition. London: Red Globe Press.
- Moskos, C. C. (1977). From Institution to Occupation: Trends in Military Organization. *Armed Forces & Society*, 4(1), 41–50. doi:10.1177/0095327X7700400103.
- MPF (2025). Opinioner 2024-Allmänhetens syn på samhällsskydd, säkerhetspolitik och försvar.
- Owetz, J. (2025). *ÖB i Sälen: "Fokus på krigsförbanden"*. Officerstidningen. <https://officerstidningen.se/ob-i-salen-fokus-pa-krigsforbanden/>.
- Persson, T. & Widmalm, S. (2023). Opinioner i en tid av dramatiska förändringar och kriser – Om viljan att försvara vårt land och demokratin. *MPF Skriftserie*, 4/2023(3).
- Plikt och Prövningsverket (2025). *Mönstring och prövning till grundutbildning med värnplikt*. Plikt och Prövningsverket. No. Ö2025/2930.
- Schwartz-Shea, P. & Yanow, D. (2012). *Interpretive research design: concepts and processes*. New York: Routledge.
- SOM-institutet (2025). *Svenska trender 1986-2024*. Göteborgs Universitet.
- SOU (2016). *En robust personalförsörjning av det militära försvaret: betänkande*. Statens Offentliga Utredningar. No. SOU 2016:63.
- Strand, S. (2024). The Reactivation and Reimagination of Military Conscription in Sweden. *Armed Forces & Society*, 50(4), 1175–1195. doi:10.1177/0095327X231164740.
- Sundberg, R. & Gustavsson, G. (2025). Defending the national identity: exploring the links between a multidimensional national identity concept and the willingness to defend one's country. *European Security*, 1–21. doi:10.1080/09662839.2025.2540091.

- Sundell, H. (2025). Informativ intervju med Plikt- och prövningsverket.
- SVT (2025). <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/majoritet-av-unga-kvinnor-vill-inte-gora-varnplikten>.
- Wagnsson, C., Olsson, E.-K. & Nilsen, I. (2020). Gendered Views in a Feminist State: Swedish Opinions on Crime, Terrorism, and National Security. *Gender & Society*, 34(5), 790–817. doi:10.1177/0891243220946029.
- Wedebbrand, C. & Jonsson, D. (2021). *Försvarsvilja i teori och praktik. Om försvarsviljans betydelse*. Försvarets Forskningsinstitut. No. FOI-R--5155--SE.
- Wibben, A. T. R. (2011). *Feminist security studies: a narrative approach*. New York: Routledge.
- Widmalm, S. & Persson, T. (2025). *MPF Medborgarundersökning 2025*. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Åkerman, J. (2024). *God forskningssed 2024*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1: Intervjuguide

Tack för att ni ville ställa upp på denna fokusgruppintervju. Ni sitter på värdefulla insikter och erfarenheter avseende det ämne som jag undersöker, nämligen vad som påverkar unga kvinnors motivation till att genomföra värnplikt.

Intervjun är beräknad till ungefär 60–90 minuter. Jag kommer även att spela in intervjun för att senare kunna analysera materialet. Detta kommer raderas när uppsatsen är klar och betygssatt. Innan vi börjar ska vi gå igenom lite formalia i form av hur studien hanterar dina personuppgifter.

Hantering av personuppgifter och samtycke:

- Gå igenom samtyckesblankett och skriv under!
- Ingen sekretess finns avseende denna studie, ni kommer även att vara anonyma i underlaget och ingen kommer kunna härleda era svar till er som personer. Inga känsliga personliga uppgifter behövs.

Inledning:

- "Vi kommer prata om era tankar kring värnplikt, motivation och hur ni uppfattar den militära rollen. Det finns inga rätt eller fel svar – jag vill höra hur ni själva upplever och tänker."
- "Det är viktigt att när vi samtalar att vi lyssnar på varandra och inte pratar i mun. Det underlättar både diskussionen och inspelningen av intervjun. Tanken är att ni även ska diskutera med varandra i gruppen då ni hör eller kommer att tänka på något som relaterar till frågan eller ämnet. Då får vi få fram dynamik och bra innehåll i den samspelade debatten."

Starta inspelningen!

Kort presentation av alla deltagare:

- Namn, befattning/utbildning, sökt frivilligt eller inkallad?
- Genomfört mönstringsunderlag/mönstring?

Inledande öppna frågor:

- Hur upplever ni bilden av *en typisk soldat* i Försvarsmakten?
- Vad tänker ni spontant när ni hör ordet *värnplikt*?
- (*Vem gör värnplikten idag?*)

Tema 1: Värnplikt och försvarsvilja

Fokus: Personliga uppfattningar, samhällssyn och känslomässiga dimensioner.

Frågor:

- Vad betyder värnplikt för er?
- Hur ser ni på att Sverige har allmän värnplikt för både kvinnor och män?
- Är det viktigt att fler kvinnor gör värnplikten? Varför?
- Vad fick/skulle få er att vilja göra värnplikt?
- Hur tänker ni kring begrepp som *försvarsvilja* eller *att försvara landet* – vad innebär det för dig personligen?
- Vad visste ni om värnplikten innan ni ryckte in/mönstrade?
- Är soldat eller officer ett yrke för alla?
- Hur har andra i din omgivning reagerat på ATT ni gör värnplikt? (Vpl)
- Hur tror du att andra i din omgivning skulle reagera OM du skulle göra värnplikt? (Civila)

Tema 2: Motivation och drivkrafter

Fokus: Personliga och sociala faktorer som påverkar motivation.

Frågor:

- Vad gör/vad skulle göra värnplikten meningsfull för er?
- Hur har samtalen om värnplikt gått i era familjer och kompisgrupper hemma?
- Hur viktigt är det att få bidra till något större, som samhällets försvar eller trygghet?
- Finns det andra motiv som känns viktigare, till exempel personlig utveckling, gemenskap, äventyr eller trygg anställning?
- Tror ni att unga människor idag motiveras av samma saker som tidigare generationer?
- Varför tror ni att kvinnor i betydligt högre utsträckning än män svarar 1–3 (negativt) på frågan om egen motivation till värnplikt i mönstringsunderlaget?
- Vad tror ni skulle öka motivationen hos kvinnor för värnplikt?
  - Vad beror skillnaden i motivation mellan kvinnor och män på?

Tema 3: Könroller och identitet

Fokus: Hur sociala och kulturella könroller formar självbild och framtida yrkesval.

Frågor:

- Hur upplever ni bilden av *en typisk soldat* i Försvarsmakten?
- Tycker ni att försvaret känns som en miljö för både kvinnor och män?
- Hur tror ni att kön påverkar hur man bemöts i militären?
- Har ni någon gång känt att vissa uppgifter eller yrken “passar bättre” för kvinnor eller män?
- Hur tror ni att samhällets syn på könroller påverkar ungas intresse för värnplikt?

Tack för ert deltagande!